

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МІЖВУЗІВСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИУРОЧЕНА
ДНЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ
29 жовтня 2024 року

«СИЛА МОВИ:
ДУХ, ЗБРОЯ, ІНТЕЛЕКТ»

Ірина ФАРІОН

Львів 2024

«Сила мови: дух, зброя, інтелект»: збірник тез доповідей Міжвузівської наукової конференції, приуроченої Дню української писемності та мови курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 29 жовтня 2024 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2024. 174 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ	полковник служби цивільного захисту, кандидат історичних наук, доцент, начальник факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Ігор КОВАЛЬ	підполковник служби цивільного захисту, кандидат педагогічних наук, заступник начальника факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Лідія ВЕРБИЦЬКА	кандидат філологічних наук, завідувач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Ірина БАБІЙ	кандидат пед. наук, професор кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Тетяна БОТВИН	доктор філософії, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Тетяна КОНІВЦЬКА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Марина КУЛЬЧИЦЬКА	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД
Галина ХЛИПАВКА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації факультету психології та соціального захисту ЛДУ БЖД

Збірник укладено за тезами доповідей Міжвузівської наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Сила мови: дух, зброя, інтелект», приуроченої Дню української писемності та мови, 29 жовтня 2024 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

- Секція 1. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Мова і національна психологія. Актуальні питання викладання мовних дисциплін у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

©ЛДУ БЖД, 2024

англійської мови швидше вказують на винуватців на відеозаписах аварій, на відміну, наприклад, від носіїв японської мови, які орієнтуються на реакцію натовпу, тобто колективу, а не окремої людини.

Аборигени не знають термінів “праворуч” і “ліворуч”, вони завжди визначають положення предмета відносно сторін світу, тобто еквівалентами слів “північ”, “південь”, “схід” і “захід”.

У своїй статті Ірина Фаріон описувала світоглядну частину мови так: *«Вульгарно зматеріалізоване ХХ століття сприймало мову в суто поверховій функції – засобу комунікації. Мова не є знаряддям, яким людина послуговується, а чимось, що окреслює найвищі можливості самої людської природи..., і доки мова служитиме нам лише як засіб вислову, це нам нічим не допоможе.»* Мова детермінує й охоплює собою світ людини, яка нею послуговується, а слова весь час керують нашим розумінням світу. Мова має неабиякий вплив на наше світобачення, менталітет та думки. Мова – є основою нації об'єднаної одним світобаченням.

Отже, згідно з дослідженнями Ірини Фаріон, іноземних лінгвістів та мовознавців, щодо відмінностей у світобаченні різних народів можна зробити висновок, що мова для нації є невід'ємною частиною. У кожній мові закладений характер нації, її особливості та світобачення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ірина Фаріон. Мова як духовно – національний феномен. Урок української, 2003. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Farion_Iryna/Mova_iak_dukhovno-natsionalnyi_fenomen.pdf
2. Benjamin Lee Whorf. Language, Thought, and Reality, 1956.
3. URL: <https://studfile.net/preview/7622260/page:6/>
4. BBC ideas: Do we think differently in different languages. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5VAcASOHORI>

УДК 81'23.81'27.82.091

ЕМОЦІЙНА І ПСИХОЛОГІЧНА СИЛА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ВІД ОСОБИСТОГО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ

Назарій РОЮК

Науковий керівник - Надія САЛАМІН

викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Рідна мова є важливим елементом культурної та національної свідомості людини. Вона не просто засіб спілкування, а історія народу, його світогляд. Вона є найсильнішим інструментом збереження і розвитку нашого матеріального й духовного спадку. В психології є багато праць та досліджень, пов'язаних із мовою, і з насильницьким насадженням чужої, не рідної мови.

Цю проблематику першими на рівень наукового дослідження ще на початку XX ст. вивели американські вчені Sapir і Whorf. Їхні дослідження таку назву і отримали – «концепція Sapir–Whorf». Ці вчені встановили, що існує незаперечний взаємозв'язок між мовою і психічною, розумовою та практичною діяльністю людей; а ще що існує залежність мислення, світогляду і поведінки людей від природи і характеру мови, якою вони висловлюють свої думки і почуття. [2]

Отже, з переходом від однієї мови до іншої видозмінюється...логіка! Видозмінюється зміст і світ! І про це варто говорити!

В Україні зараз активно піднімається питання української мови, адже це є дуже чутливим і викликає палкі суперечки в українському суспільстві, і саме тому вимагає фахового та широкого обговорення та врегулювання. Радник міністра інформаційної політики Юлія Каздобіна зазначила: "Як відомо, агресивна російська пропаганда, спрямована на дестабілізацію ситуації в Україні, працює шляхом розпалювання конфліктів всередині України. І саме мова ворожнечі є інструментом, який дозволяє агресору досягати своїх мети. Зрозумівши, що таке мова ворожнечі, як вона на нас впливає, і що ми можемо зробити, щоб послабити її деструктивний вплив, Україна стане сильнішою перед обличчям російської агресії". [5]

Українська мова, безсумнівно впливає на наше сприйняття світу, формує ідентичність та спільноти. Вона може бути інструментом для вираження емоцій, підтримки національної ідентичності та об'єднання людей у складні часи. Українська мова, може допомогти нам висловити свої почуття, думки і переживання.

Адже, саме через мову ми формуємо зв'язки з іншими, а також можемо зазнати позитивного або негативного впливу від слів оточуючих. Також, мова може бути інструментом соціальної змінності. Вона може бути використана для підвищення обізнаності про соціальні проблеми або для мобілізації підтримки в певних ініціативах. І що не менш важливо, українська мова, формує культуру і ідентичність. А саме під час, повномасштабної війни, мова є важливим символом опору і єдності, засіб для збереження культури та історії.

Варто зазначити, що після початку російського вторгнення в Україну українська мова почала набувати популярності у країнах світу, в тому числі тих, які розташовані далеко від зони конфлікту. Платформа для вивчення мов Duolingo повідомляє, що: "Найбільшою тенденцією 2022 року став глобальний сплеск кількості людей, які вивчають українську мову", — йдеться у повідомленні. За даними сервісу, після вторгнення Росії до України у лютому понад 1,3 мільйона людей у всьому світі на знак солідарності почали вивчати українську мову. [3]

"Інтерес до вивчення української мови та використання української мови у кризових ситуаціях різко зріс у перші тижні після початку війни, досяг піку наприкінці березня та залишався стабільним до кінця 2022 року", — зазначається у звіті. [3]

На мою думку, інтерес до вивчення української мови, зростає з кожним днем адже, українська мова – національний феномен, і саме вона має непереборну силу об'єднувати народ. Не варто забувати, що основна функція будь-якої мови – націєтвірна. В нинішні пекельні часи національного спротиву «Слава Україні!» лине від Харкова аж до предвічних лісів Карпат, від Херсона аж до Золотоверхої Софії у столиці. Вам взагалі коли-небудь доводилось чути про славу росії чи славу білорусії? [1]

Українська мова – феномен, бо в кількості мовних та художніх засобів їй немає рівних. Я не повірю, якщо мені скажуть, що слова із поезії «Крила» Ліни Костенко не відгукуються у глибині душі, не приносять естетичного та духовного задоволення. «А й правда, крилатим ґрунту не треба... В цьому, напевно, правда пташина... А як же людина? А що ж людина? Живе на землі. Сама не літає. А крила має. А крила має!» Майстерність слова авторки зачаровує, а глибокий сенс написаного розкривається у небанальних метафорах та оригінальних висловлюваннях. [1]

А чого варта лише поезія Івана Франка, у якій поєдналися чудові ясні очі та несповнене бажання, нерозділене кохання, біль та смуток.

Творчість Тараса Шевченка, яка по сьогоднішній день має глибокий та невичерпний вплив на формування національної свідомості українців.

Твори Василя Стуса, які глибоко емоційні й відображають боротьбу за національну ідентичність та свободу: «...Своїм стражданням і незлим обличчям, Як син, тобі доземно поклонюсь. І чесно гляну в чесні твої вічі, І в смерті з рідним краєм поріднюсь.»

Вінграновський, Тичина, Павличко - це шедеври української поезії, у яких вишукано переплелись емоції та краса української мови.

Отже, українська мова має важливе значення для формування емоційного зв'язку між людьми. Вона допомагає зберігати та передавати культурну спадщину, формує почуття національної самосвідомості та сприяє розвитку креативності та критичного мислення.

У висновку варто зазначити, що наша українська солов'їна мова є прекрасною і збагачується кожного дня. Мова та психологія формують унікальний світогляд українського народу та його місце в світі, показують нашу національність, формує нашу свідомість.

Формула «національна свідомість + національна мова», насправді є основою для розвитку нації. Вона забезпечує збереження культурної спадщини, зміцнює національну ідентичність і сприяє економічному та моральному відродженню. Тобто, жодне суспільство, хоч би на якому рівні розвитку воно перебувало, не може існувати без мови. Це стосується усіх народів, усіх громадянських шарів і прошарків і кожної окремої людини – носія національної сутності, про яку Тарас Шевченко написав:

Ну що б, здавалося, слова ...

Слова та голос – більш нічого.

А серце б'ється – ожива,

Як їх почує!..

ЛІТЕРАТУРА

1. ДП «Редакція газ. «Голос України». Українська мова – одухотворення нашого життєдайного середовища. *Голос України - газета Верховної Ради України*. URL: <http://www.golos.com.ua/article/361045>

2. Мова і національна психологія. *Українська Народна Рада Припіння*. URL: <http://imounr.org.ua/mova-i-natsionalna-psyholohiya/>.

3. Прищепя Я. Українська мова опинилась серед найпопулярніших для вивчення у світі – Duolingo.

URL: <https://suspilne.media/335872-ukrainska-mova-opinilas-sered-najpopularnisih-dla-vivcenna-u-sviti-duolingo/>

4. Як мови формують наші переконання та цінності. | TutorEng. *Tutor Eng*. URL: <https://tutoreng.com.ua/uk/yak-rizni-movi-vplivayut-na-nashi-perekonannia>.

Ukrinform. МІП: Мова ворожнечі - один із аспектів гібридної війни, який потребує врегулювання. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2273910-mip-mova-vorozneci-odin-iz-aspektiv-gibridnoi-vijni-akij-potrebuie-vreguluvanna.html>

УДК 791.4:81

МОВА – ЦЕ КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ СВІТУ І СЕБЕ В НЬОМУ: «ПЕРЕРОДЖЕННЯ» ЮРІЯ ІЛЛЕНКА

Максим ШМЕГА, студент групи СР-42

факультету психології та соціального захисту

Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент,
*доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

Що ми знаємо про Юрія Герасимовича Ілленка? Вікіпедія нам каже, що це український кінооператор, кінорежисер та сценарист. Окрім цього, Юрій Ілленко був українським письменником, публіцистом та політиком... Проте от так про нього згадує Іван Драч: “Мене лихий поплутав зв’язатися з цим чоловіком... неймовірно сильна істота, яку ніби зарядили в гармату, щоб вистрілити на Місяць. ...цей чоловік дістає нам ту живу воду з тієї криниці і вже вічно буде діставати. Бо в нього більше розуму...

З М І С Т

СЛОВО ДО ЧИТАЧА.....	4
----------------------	---

СЕКЦІЯ 1

МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Ольга ШЕЛУДЬКО

МОВНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	6
--	---

Діана ТУСИН

УКРАЇНСЬКА МОВА - МОВА ПЕРЕМОГИ.....	9
--------------------------------------	---

Дарія АДЛЬФ

ІРИНА ФАРІОН І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ЧИ Є МІСЦЕ ДЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ?.....	14
---	----

Павло ДОЛЬНИЙ

«ХТО ЧИТАЄ – ТОЙ ПОНАД ЧАСОМ» - ПРОЄКТ ІРИНИ ФАРІОН «ВІД КНИГИ ДО МЕТИ».....	17
---	----

Олеся ДУМАНСЬКА

ВПЛИВ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ НАРОДУ.....	20
---	----

Вікторія ЛОЗА, Марина КУЛЬЧИЦЬКА

АНГЛІЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ІРИНИ ФАРІОН.....	23
---	----

Єлизавета НАВРОЦЬКА

ТАКТИКИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ МОВНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	27
---	----

Андрій ПУНДИК

ВІЙСЬКОВИЙ СЛЕНГ: МОВНА ПЛУТАНИНА ЧИ НОРМА?.....	29
--	----

Христина СЕРЕДНИЦЬКА

ІРИНА ФАРІОН: БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ В ПОЛІТИЦІ ТА СУСПІЛЬСТВІ..... 32

Олеся ВОЙТЮК

ГОЛОС УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ: НАДІЯ СВІТЛИЧНА.....38

Роксолана КУЛИК

У МОВІ СИЛА ЗБРОЇ.....42

Діана БОНДАРЧУК

ВАЖЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СУСПІЛЬСТВІ.....49

СЕКЦІЯ 2

НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ І КУЛЬТУРИ В ЇХ СПЕЦИФІЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ. УКРАЇНСЬКА МОВА У СВІТІ

Анастасія ЛЕВЧЕНКО

КРИМСЬКА ТЕМА У РОМАНІ АНАСТАСІЇ ЛЕВКОВОЇ «ЗА ПЕРЕКОПОМ Є ЗЕМЛЯ».....52

Маркіян ПИТЕЛЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА – КЛЮЧ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ ЗА КОРДОНОМ..... 56

Анна БАРАНОВСЬКА, Лідія ВЕРБИЦЬКА

ПЕТРО ЯЦИК – ФУНДАТОР МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ ЗНАВЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (“УБОГИЙ ДУХОМ НЕ МОЖЕ БУТИ БАГАТИМ”)..... 60

Божена КАЛИТЯК

МОВА ЯК СВИТОГЛЯДНИЙ КОМПОНЕНТ ОСОБИСТОСТІ В РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО» 65

Оксана ПОГОРЕЦЬКА

МАЛІ НЕ ЗДАТНІ ЗРОЗУМІТИ ВЕЛИКИХ: ВЕЛИКИЙ МОВОЗНАВЕЦЬ
ЮРІЙ ШЕВЕЛЬОВ.....68

Остан СОЛОНІНКА, Ірина СИНЕВСЬКА

МОВНА СТІЙКІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПОРУ В КУЛЬТУРНИХ
ПРОДУКТАХ: ЛІТЕРАТУРА, МУЗИКА, КІНЕМАТОГРАФ.....72

Альона ДРОБНА

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ ЯК МОДЕРНІЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..76

Олександр ШВЕЦЬ

НАЦІОНАЛЬНО-КРЕАТИВНА МІСІЯ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІРИНИ ФАРІОН.....79

СЕКЦІЯ 3

МОВА І НАЦІОНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІНН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Олександра ДЕРІКОНЬ

ІНКЛЮЗИВНЕ МОВНЕ НАВЧАННЯ: СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВСІХ СТУДЕНТІВ.....83

Владислав ІВАНЮК

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКИ
ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ.....87

Остан ІВАЦІШИН

МОВА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....90

Вероніка МАРТИНЕЦЬ

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКА
ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ.....93

Наталія ІВАНИШИН

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА.....97

Марія КОХАН

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА САМООЦІНКУ ТА РІВЕНЬ
ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ.....100

Оксана ГАТАЛА

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ.....105

Ілона КАРАВЕЦЬ

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ
КОНФЛІКТІВ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ
.....108

Богдана НАДОЛІШНЯ

ЗВЕРТАННЯ В КОЛИСАНКАХ ЯК ВИРАЗНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ УКРАЇНЦІВ.....112

Максим ОСІПОВ

МОВА ЯК СПОСІБ СВІТОБАЧЕННЯ.....116

Назарій РОЮК

ЕМОЦІЙНА І ПСИХОЛОГІЧНА СИЛА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ВІД
ОСОБИСТОГО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ.....119

Максим ШМЕГА

МОВА – ЦЕ КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ СВІТУ І СЕБЕ В НЬОМУ:
ПЕРЕРОДЖЕННЯ ЮРІЯ ІЛЛЕНКА.....123

Тетяна КРАВЧЕНКО

«ЗНАННЯ, ЩО ЗАВЖДИ ВЕДУТЬ ДО ПЕРЕМОГИ» -
ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ «ГЕН УКРАЇНЦІВ».....128

Соломія ПОДОБІНСЬКА

РОЛЬ МОВИ У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....132

Вікторія МОНЧАК

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДРАМІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ «БОЯРИНЯ».....138

Василь СЛОБОДЯН

ВПЛИВ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
КУРСАНТІВ.....142

Анна КИЦАЙ

УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩЕВІ НАЗВИ ЯК ПРЕДМЕТ РАНИХ НАУКОВИХ
ПОШУКІВ ІРИНИ ФАРІОН.....148

Іван ЧПЧИК

ДІАЛЕКТИЗМИ ТА СУРЖИК: ГОВІРКА СЕЛА ТУХОЛЬКИ ЛЬВІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ.....151

Володимир ЗВАРИЧ

МОВНО-КУЛЬТУРНА СФЕРА МАГІЧНОГО В УКРАЇНСЬКІЙ ТА
АРАБСЬКІЙ ЧАРІВНІЙ КАЗЦІ.....154

Оксана ТКАЧИК

МОВА ЯК СТРИЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ДОСВІД
ІРЛАНДІЇ.....158

Максим ШМЕГА

УСВІДОМЛЕННЯ ВАГИ МОВИ: АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ ІРИНИ ФАРІОН
НА «ЗАБРУДНЕНІСЬ» НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ.....163